

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2026

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Βασικά συμπεράσματα

- Η ανάλυση του μακροοικονομικού συστήματος της ελληνικής οικονομίας αναδεικνύει μια εικόνα σχετικής σταθεροποίησης, αλλά όχι ακόμη μετασχηματισμού. Η επίδοση του πραγματικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) δείχνει ότι η ελληνική οικονομία διατήρησε το 2025 θετικό ρυθμό μεγέθυνσης, υψηλότερο από αρκετές μεγάλες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Παρά ταύτα, η Ελλάδα δεν ανήκει στις πιο δυναμικές οικονομίες της ΕΕ, καθώς χώρες όπως η Ιρλανδία, η Μάλτα, η Κύπρος, η Πολωνία, η Κροατία, η Βουλγαρία κ.ά. καταγράφουν υψηλότερες επιδόσεις. Αυτό σημαίνει ότι η ελληνική ανάκαμψη πρέπει να αποτιμηθεί με ρεαλισμό. Από τη μία πλευρά, αποτυπώνει ανθεκτικότητα μέσα σε ένα δυσμενές ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον. Από την άλλη, δεν συνιστά ακόμη απόδειξη πραγματικής σύγκλισης και δομικής αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματός της.
- Η περιορισμένη σύγκλιση αποτυπώνεται καθαρά στο πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το 2025 το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα ανέρχεται σε 19.400 ευρώ, έναντι 34.110 ευρώ στην ΕΕ-27. Η Ελλάδα βελτίωσε τη θέση της σε σχέση με το 2019, όταν το αντίστοιχο μέγεθος ήταν 17.210 ευρώ, ωστόσο η απόσταση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο παραμένει πολύ μεγάλη. Σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS), η Ελλάδα βρίσκεται στο 68% του μέσου όρου της ΕΕ, από 66% το 2019, γεγονός που δείχνει ότι η πρόοδος είναι πολύ μικρή. Η μεγέθυνση του ΑΕΠ, επομένως, δεν έχει μετατραπεί σε ουσιαστική σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου. Η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα πραγματικής αγοραστικής δύναμης.

- Η διάρθρωση της ζήτησης παραμένει έντονα προσανατολισμένη στην κατανάλωση. Το 2025 η κατανάλωση των νοικοκυριών αντιστοιχεί στο 67,8% του ΑΕΠ στην Ελλάδα, έναντι 51,2% στην ΕΕ-27. Η απόκλιση αυτή δείχνει ότι η ελληνική μεγέθυνση εξακολουθεί να στηρίζεται υπέρμετρα στην κατανάλωση και λιγότερο σε παραγωγικές επενδύσεις και εξαγωγική δυναμική. Η κατανάλωση μπορεί να στηρίζει βραχυπρόθεσμα τη ζήτηση, αλλά δεν μπορεί να αποτελέσει από μόνη της βάση διατηρήσιμης μεγέθυνσης, ιδίως όταν δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη αύξηση των πραγματικών μισθών και της εγχώριας παραγωγικής ικανότητας.
- Η επενδυτική εικόνα είναι επίσης αντιφατική. Το επενδυτικό μερίδιο στην Ελλάδα αυξήθηκε από 11,0% του ΑΕΠ το 2019 σε 16,9% το 2025, γεγονός που συνιστά θετική εξέλιξη. Ωστόσο, παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο επίπεδο της ΕΕ-27, όπου οι επενδύσεις ανέρχονται στο 21,3% του ΑΕΠ. Η απόσταση αυτή έχει μεγάλη σημασία, διότι δείχνει ότι η χώρα δεν έχει ακόμη διαμορφώσει επαρκή επενδυτική βάση για να επιταχύνει τον παραγωγικό και μακροοικονομικό της μετασχηματισμό. Η αύξηση των επενδύσεων, από μόνη της, δεν αρκεί. Κρίσιμο ζήτημα είναι η σύνθεση, η ποιότητα και η κλαδική κατεύθυνσή τους.
- Το μερίδιο των κατοικιών στον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου αυξήθηκε από 7,4% το 2019 σε 18,2% το 2025. Αντίθετα, οι επενδύσεις σε εξοπλισμό τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνιών μειώθηκαν από 9,6% σε 7,7%, ενώ οι επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό και οπλικά συστήματα υποχώρησαν από 27,4% σε 23,8%. Η εξέλιξη αυτή δείχνει ότι η επενδυτική ανάκαμψη κατευθύνεται σε σημαντικό βαθμό προς δραστηριότητες που στηρίζουν τη βραχυχρόνια ζήτηση, αλλά δεν ενισχύουν επαρκώς την τεχνολογική αναβάθμιση, την παραγωγικότητα και τη βιομηχανική εμβάθυνση της οικονομίας.
- Οι καθαρές εξαγωγές παραμένουν αρνητικές και επιδεινώνονται από -1,5% του ΑΕΠ το 2019 σε -4,5% το 2025, ενώ στην ΕΕ-27 παραμένουν θετικές, από 3,5% σε 3,8% του ΑΕΠ. Η εισαγωγική εξάρτηση της οικονομίας περιορίζει τον αναπτυξιακό πολλαπλασιαστή της μεγέθυνσης, επιβαρύνει την εξωτερική ισορροπία και καθιστά την οικονομία περισσότερο ευάλωτη σε διεθνείς διαταραχές, ιδίως σε ένα περιβάλλον γεωπολιτικής αστάθειας, ενεργειακής αβεβαιότητας και αναδιάρθρωσης των παγκόσμιων αλυσίδων αξίας.

- Στο δημοσιονομικό πεδίο, η εικόνα είναι σαφώς βελτιωμένη, αλλά δεν πρέπει να οδηγήσει σε εφησυχασμό. Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε στο 146,1% το 2025, από 154,2% το 2024 και 209,4% το 2020. Η επίτευξη υψηλού πρωτογενούς πλεονάσματος, ύψους περίπου 4,9% του ΑΕΠ, συνέβαλε στη βελτίωση της δημοσιονομικής εικόνας και του δείκτη φερεγγυότητας του Δημοσίου. Ωστόσο, το δημόσιο χρέος παραμένει πολύ υψηλό σε απόλυτο μέγεθος και ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ η διατηρησιμότητα της δημοσιονομικής σταθερότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνέχιση της μεγέθυνσης, την εξέλιξη των επιτοκίων, την ένταση των πληθωριστικών πιέσεων και την ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας.
- Η δημοσιονομική σταθερότητα δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τελικός στόχος της οικονομικής πολιτικής, αλλά ως προϋπόθεση για έναν ευρύτερο αναπτυξιακό μετασχηματισμό. Η αποκλιμάκωση του χρέους και η βελτίωση της φερεγγυότητας δημιουργούν έναν βαθμό ασφάλειας, αλλά δεν απαντούν από μόνες τους στο παραγωγικό πρόβλημα της χώρας. Εάν η δημοσιονομική προσαρμογή επιδιώκεται χωρίς παράλληλη ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων, της τεχνολογικής βάσης, των μισθών, της κοινωνικής προστασίας και της εγχώριας προστιθέμενης αξίας, τότε κινδυνεύει να παγιώσει ένα υπόδειγμα χαμηλής δυναμικής και κοινωνικής ευαλωτότητας.
- Η ανάλυση της αγοράς εργασίας αναδεικνύει μια εικόνα ουσιαστικής, αλλά άνισης και ποιοτικά ανεπαρκούς ανάκαμψης. Το 2025 η ελληνική αγορά εργασίας εμφανίζει σαφή βελτίωση σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία. Το ποσοστό απασχόλησης αυξάνεται, η ανεργία υποχωρεί και η υποαπόδοση της αγοράς εργασίας περιορίζεται σημαντικά. Ωστόσο, η βελτίωση αυτή δεν αρκεί για να τεκμηριώσει ότι η χώρα έχει περάσει σε ένα σταθερό και κοινωνικά βιώσιμο υπόδειγμα εργασίας. Το κεντρικό συμπέρασμα της ανάλυσής μας είναι ότι η ελληνική αγορά εργασίας έχει ανακάμψει ποσοτικά, αλλά δεν έχει αναβαθμιστεί επαρκώς ποιοτικά.
- Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών ανήλθε το 2025 στο 64,6%, από 56,5% το 2019 και 60,8% το 2009. Η εξέλιξη αυτή είναι αναμφίβολα θετική, καθώς δείχνει ότι η οικονομική μεγέθυνση των τελευταίων ετών συνοδεύτηκε από αύξηση της απασχόλησης. Ωστόσο, η Ελλάδα εξακολουθεί να υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της ΕΕ, ο οποίος διαμορφώνεται στο

71,0%, καθώς και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπου το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει το 73,6%. Συνεπώς, παρά την πρόοδο, η ελληνική οικονομία δεν αξιοποιεί ακόμη πλήρως το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό της.

- Οι περιφερειακές αποκλίσεις παραμένουν επίσης έντονες. Το 2025 τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης καταγράφονται στην Κρήτη (68,3%), στην Πελοπόννησο (68,1%) και στην Αττική (67,5%). Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στη Δυτική Μακεδονία (56,3%), στη Δυτική Ελλάδα (59,9%) και στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (60,5%). Η εικόνα αυτή δείχνει ότι η ανάκαμψη της απασχόλησης χαρακτηρίζεται από έντονες περιφερειακές ανισότητες, οι οποίες συνδέονται με τη διαφορετική παραγωγική βάση, την κλαδική διάρθρωση και τις αναπτυξιακές δυνατότητες κάθε περιφέρειας.
- Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών αυξήθηκε στο 56,5% το 2025, αλλά παραμένει αισθητά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, ο οποίος ανέρχεται στο 66,6%. Αντίστοιχα, η απασχόληση των νέων ηλικίας 15-29 ετών διαμορφώνεται στην Ελλάδα στο 36,2%, έναντι 49,1% στην ΕΕ. Ακόμη και στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου θα ανέμενε κανείς ισχυρότερη ένταξη στην αγορά εργασίας, το ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα ανέρχεται στο 81,9%, χαμηλότερα από το 86,8% της ΕΕ και πολύ χαμηλότερα από το 90,1% των χωρών των Βαλκανίων και το 90,3% των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η εικόνα αυτή αποτυπώνει μια κρίσιμη διαρθρωτική αδυναμία του παραγωγικού συστήματος.
- Επιπλέον, το κενό απασχόλησης των ατόμων με ήπια ή σοβαρή αναπηρία αυξήθηκε το 2025 στις 35,9 ποσοστιαίες μονάδες, από 29 που ήταν το 2019, τιμή αρκετά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με τα συγκριτικά χαμηλά ποσοστά απασχόλησης των άλλων πληθυσμιακών ομάδων που προαναφέρθηκαν, αναδεικνύει ευρύτερες δομικές δυσκολίες πρόσβασης, παραμονής και ισότιμης συμμετοχής σημαντικού τμήματος του πληθυσμού στην αγορά εργασίας.
- Το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε το 2025 στο 8,9%, από 17,3% το 2019 και 9,6% το 2009. Παράλληλα, το ποσοστό υποαπόδοσης της αγοράς εργασίας στα άτομα ηλικίας 15-64 ετών μειώθηκε στο 13,0%, από 24,6% το 2019, προσεγγίζοντας τον μέσο όρο της ΕΕ, που βρίσκεται στο 11,8%. Η εξέλιξη αυτή δείχνει ότι η αγορά εργασίας έχει απορροφήσει ένα σημαντικό μέρος των

απωλειών της προηγούμενης περιόδου. Ωστόσο, η υποαπόδοση παραμένει υψηλότερη από εκείνη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων, γεγονός που δείχνει ότι η ελληνική αγορά εργασίας εξακολουθεί να έχει υψηλότερα αποθέματα ανενεργού και μη πλήρως αξιοποιούμενου εργατικού δυναμικού.

- Το 2025 το 55,8% των ανέργων στην Ελλάδα παρέμενε εκτός εργασίας για διάστημα άνω των δώδεκα μηνών, ποσοστό πολύ υψηλότερο από το 31,5% της ΕΕ, το 31,3% των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, το 36,4% των Βαλκανίων και το 41,6% των χωρών της Περιφέρειας. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι, παρά τη μείωση της συνολικής ανεργίας, ένα μεγάλο τμήμα των ανέργων κινδυνεύει να παγιδευτεί σε κατάσταση μόνιμης αποσύνδεσης από την παραγωγική διαδικασία. Η μακροχρόνια ανεργία πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες, τους νέους και τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το 2025 το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας των γυναικών ανέρχεται στο 59,2%, ενώ στους νέους ηλικίας 15-29 ετών το 41,2% των ανέργων παραμένει εκτός εργασίας για περισσότερο από ένα έτος. Ακόμη πιο ανησυχητική είναι η εικόνα στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου η μακροχρόνια ανεργία φτάνει στο 56%.
- Η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης δεν συνοδεύονται από αντίστοιχη ανάκαμψη της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων. Παρά την αύξηση των ονομαστικών μισθών, τα πραγματικά εισοδήματα παραμένουν πιεσμένα από το υψηλό κόστος ζωής. Ενδεικτικά, ο μέσος ετήσιος πραγματικός μισθός στο σύνολο της οικονομίας παρουσίασε οριακή μόνο αύξηση την περίοδο 2019-2025 (+0,3%), ενώ, συγκριτικά με το 2021, έτος έναρξης της πληθωριστικής κρίσης, ήταν χαμηλότερος κατά 1,3%.
- Η εικόνα σε ορισμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας με υψηλή συγκέντρωση απασχόλησης είναι επίσης αποκαλυπτική. Το 2025 στον ενιαίο κλάδο της εστίασης, της διαμονής, της μεταφοράς και αποθήκευσης και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου το πραγματικό ωρομίσθιο, αν και αυξημένο έναντι του 2019 (+4,8%), παρέμενε σε επίπεδα 25,3% χαμηλότερα του 2009, ενώ σε όρους αγοραστικής δύναμης (PPS) ήταν αρκετά χαμηλότερο ακόμη και από τα κράτη-μέλη των Βαλκανίων. Στην εκπαίδευση, το πραγματικό ωρομίσθιο το 2024 διαμορφώθηκε σε 10,8 ευρώ, χαμηλότερα από τα 11,5 ευρώ του 2019 και πολύ

χαμηλότερα από τα 17,2 ευρώ του 2009. Στις δραστηριότητες σχετικές με τη δημόσια υγεία και την κοινωνική μέριμνα, το πραγματικό ωρομίσθιο το 2024 διαμορφώθηκε σε 8,0 ευρώ, έναντι 9,7 ευρώ το 2019 και 12,5 ευρώ το 2009. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι ακόμη και κλάδοι υψηλής κοινωνικής σημασίας εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από ανεπαρκή μισθολογική αποκατάσταση.

- Η Ελλάδα εξακολουθεί να εμφανίζει υψηλές εβδομαδιαίες ώρες εργασίας σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, ιδίως σε βασικούς κλάδους απασχόλησης. Στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο, όπου συγκεντρώνεται το 17,6% της συνολικής απασχόλησης, οι μέσες συνήθειες εβδομαδιαίες ώρες εργασίας ανέρχονται το 2025 σε 42,3, που είναι η υψηλότερη τιμή μεταξύ των υπό εξέταση χωρών. Στη μεταποίηση, οι μέσες εβδομαδιαίες ώρες εργασίας διαμορφώνονται σε 41,7, επίσης υψηλότερα από τις αντίστοιχες ομάδες χωρών της ΕΕ. Στον πρωτογενή τομέα, οι πλήρως απασχολούμενοι εργάζονται κατά μέσο όρο 47,1 ώρες την εβδομάδα. Η εικόνα αυτή αναδεικνύει ότι η ελληνική αγορά εργασίας δεν πάσχει μόνο από χαμηλές αμοιβές, αλλά και από εντατικοποίηση της εργασίας.
- Η ανάλυση της κοινωνικής βιωσιμότητας και της ποιότητας ζωής στην Ελλάδα αναδεικνύει μια σύνθετη και αντιφατική εικόνα. Από τη μια πλευρά, η ελληνική οικονομία έχει εξέλθει από την πιο οξεία φάση της προηγούμενης κρίσης και ορισμένοι κοινωνικοί δείκτες παρουσιάζουν βελτίωση συγκριτικά με τη δεκαετία του 2010. Από την άλλη πλευρά, η σχετική φτώχεια, η εισοδηματική ανισότητα, η φτώχεια στην εργασία, η οικονομική πίεση των νοικοκυριών και η υποκειμενική ευημερία δείχνουν ότι η κοινωνική ανάκαμψη παραμένει ανεπαρκής, άνιση και εύθραυστη.
- Ο κίνδυνος φτώχειας παραμένει υψηλός σε κρίσιμες κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες. Ιδιαίτερα οι νέοι ηλικίας 18-24 ετών εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν αυξημένη κοινωνική ευαλωτότητα, με τον κίνδυνο φτώχειας να διαμορφώνεται το 2025 στο 24,2%. Το ποσοστό αυτό, παρ' ότι έχει μειωθεί σε σχέση με το 2019, παραμένει υψηλό σε σύγκριση με αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Σλοβενία, η Κροατία, η Πολωνία και η Πορτογαλία. Το εύρημα αυτό έχει ιδιαίτερη κοινωνική και αναπτυξιακή σημασία, καθώς δείχνει ότι η νέα γενιά εξακολουθεί να εισέρχεται στην οικονομική και κοινωνική ζωή με υψηλό βαθμό ανασφάλειας.
- Αντίστοιχα, στον πυρήνα του ενεργού πληθυσμού, δηλαδή στην ηλικιακή ομάδα 25-54 ετών, ο κίνδυνος φτώχειας στην Ελλάδα διαμορφώνεται το 2025 στο 17,5%,

έναντι 14,3% στην ΕΕ-27. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο, διότι αφορά το βασικό παραγωγικό και οικογενειακό σώμα της κοινωνίας. Δείχνει ότι η συμμετοχή στην οικονομική δραστηριότητα δεν αρκεί από μόνη της για να διασφαλίσει κοινωνική προστασία και αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Σημαντική κοινωνική πίεση αντιμετωπίζει και η ηλικιακή ομάδα 55-64 ετών. Το 2025 ο κίνδυνος φτώχειας γι' αυτή την ομάδα ανέρχεται στην Ελλάδα στο 17,3%, έναντι 14,9% στην ΕΕ-27.

- Η εκπαιδευτική διάσταση της φτώχειας αναδεικνύει ότι η κοινωνική ευαλωτότητα δεν περιορίζεται μόνο στα χαμηλότερα εκπαιδευτικά στρώματα. Στα άτομα υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, ο κίνδυνος φτώχειας στην Ελλάδα διαμορφώνεται το 2025 στο 7,8%, ελαφρώς υψηλότερα από το 7,6% της ΕΕ-27. Αν και το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο από εκείνο των λιγότερο εκπαιδευμένων ομάδων, παραμένει υψηλότερο από το επίπεδο του 2009.
- Ο δείκτης S80/S20 δείχνει ότι η Ελλάδα παραμένει πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ-27 και κοντά στο νοτιοευρωπαϊκό πρότυπο αυξημένων εισοδηματικών αποκλίσεων. Η χώρα βρίσκεται κοντά στην Ιταλία και στην Ισπανία, γεγονός που παραπέμπει σε μια ευρύτερη νοτιοευρωπαϊκή μορφή κοινωνικού κατακερματισμού, όπου η αγορά εργασίας, η χαμηλή εισοδηματική βάση και η περιορισμένη αναδιανομή δημιουργούν συνθήκες επίμονης ανισότητας.
- Η επίδραση των κοινωνικών μεταβιβάσεων στον δείκτη S80/S20 μειώνεται στην Ελλάδα από 1,3 μονάδες το 2019 σε 1,0 μονάδα το 2025, ενώ στην ΕΕ-27 αυξάνεται από 2,8 σε 3,1 μονάδες. Αυτό δείχνει ότι το ελληνικό κοινωνικό κράτος περιορίζει τις ανισότητες, αλλά όχι με την ένταση και την αποτελεσματικότητα που παρατηρείται στον ευρωπαϊκό μέσο όρο.
- Η ανάλυση των εισοδηματικών ορίων των τεταρτημόριων δείχνει ότι η Ελλάδα δεν αντιμετωπίζει μόνο ζήτημα σχετικής ανισότητας, αλλά και ζήτημα χαμηλής εισοδηματικής βάσης. Το 2025, το ανώτατο ατομικό εισόδημα του 1ου τεταρτημόριου στην Ελλάδα ανέρχεται σε 8,1 χιλ. ευρώ, έναντι 16,3 χιλ. ευρώ στην ΕΕ-27.
- Η φτώχεια στην εργασία αναδεικνύει ακόμη πιο καθαρά την ανεπάρκεια του υφιστάμενου αναπτυξιακού υποδείγματος. Το υψηλότερο ποσοστό κινδύνου φτώχειας των εργαζομένων σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ-27 υποδηλώνει ότι η απασχόληση δεν αποτελεί αυτομάτως εγγύηση αξιοπρεπούς διαβίωσης. Το

πρόβλημα είναι εντονότερο στους μερικώς απασχολούμενους και στους εργαζομένους χαμηλού και μεσαίου εκπαιδευτικού επιπέδου, στοιχείο που αναδεικνύει ότι η αγορά εργασίας εξακολουθεί να παράγει θέσεις οι οποίες δεν προσφέρουν επαρκή εισοδηματική ασφάλεια, σταθερότητα και προοπτική.

- Η οικονομική στενότητα των νοικοκυριών αποτελεί έναν ακόμη κρίσιμο δείκτη κοινωνικής βιωσιμότητας. Ιδιαίτερα επιβαρυνμένη είναι η θέση των νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά. Το 2025 το 34,9% αυτών των νοικοκυριών εμφανίζει ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς κοινής ωφέλειας, ποσοστό σχεδόν τετραπλάσιο από τον μέσο όρο της ΕΕ-27, που βρίσκεται στο 9,1%.
- Η υποκειμενική ευημερία, δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται και αξιολογούν τον τρόπο ζωής τους, προσφέρει ένα σημαντικό συμπλήρωμα στην ανάλυση των αντικειμενικών κοινωνικών δεικτών. Η συνολική ικανοποίηση από τη ζωή στην Ελλάδα έχει βελτιωθεί σε σχέση με το 2013, γεγονός που καταδεικνύει ότι η έξοδος από την πιο οξεία φάση της οικονομικής κρίσης συνοδεύτηκε από κάποια ανάκαμψη της βιωμένης ευημερίας. Ωστόσο, η βελτίωση αυτή είναι σχετική και άνιση. Η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα συνολικής ικανοποίησης από τη ζωή σε σχέση με πολλές ευρωπαϊκές χώρες.
- Η υποκειμενική ευημερία διαφοροποιείται έντονα ανά εισοδηματική θέση. Στο χαμηλότερο εισοδηματικό πεμπτημόριο, η Ελλάδα καταγράφει το 2025 τιμή 6,0 στην κλίμακα 0-10, χαμηλότερη από χώρες όπως η Πολωνία, η Ρουμανία, η Τσεχία, η Σλοβενία και η Ισπανία. Στο 3ο εισοδηματικό πεμπτημόριο, η Ελλάδα καταγράφει τιμή 6,9, επίσης χαμηλότερη από πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Ακόμη και στο υψηλότερο εισοδηματικό πεμπτημόριο, όπου η συνολική ικανοποίηση από τη ζωή φτάνει το 7,6, η ελληνική επίδοση παραμένει χαμηλότερη από χώρες όπως η Ρουμανία, η Λιθουανία, η Τσεχία, η Σλοβενία, η Πολωνία και η Κροατία. Αυτό δείχνει ότι η υποκειμενική ευημερία στην Ελλάδα επηρεάζεται όχι μόνο από το ατομικό εισόδημα, αλλά και από το ευρύτερο κοινωνικό και θεσμικό περιβάλλον.
- Η ανάλυση του παραγωγικού υποδείγματος αναδεικνύει μια σειρά από διαρθρωτικά χαρακτηριστικά, που είναι κρίσιμα και επηρεάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Παρά τη βελτίωση βασικών μακροοικονομικών δεικτών και την ανάκαμψη που ακολούθησε την οικονομική και την υγειονομική κρίση, η παραγωγική δομή της χώρας παραμένει έντονα

προσανατολισμένη στον τριτογενή τομέα και στις υπηρεσίες. Αντίθετα, η συμβολή της βιομηχανίας στο συνολικό προϊόν εξακολουθεί να είναι περιορισμένη.

- Ένα βασικό χαρακτηριστικό σε ό,τι αφορά την κλαδική διάρθρωση είναι η υψηλή εξάρτηση από υπηρεσίες, ειδικά συναφείς με τον τουρισμό, το εμπόριο και τη διαχείριση ακινήτων. Ωστόσο, η εξέλιξη των μεγεθών την περίοδο 2009-2025 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία γνωρίζει μια ήπια αλλά διακριτή αναδιάρθρωση της παραγωγής. Η βιομηχανία ενισχύει σταδιακά τη συμμετοχή της στην προστιθέμενη αξία, ενώ στις υπηρεσίες κλάδοι υψηλότερης έντασης γνώσης και τεχνολογίας αρχίζουν να αναδύονται επίσης ως σημαντικοί. Ενδεικτικά, ενισχύεται η παρουσία των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων, όπως και της ενημέρωσης και επικοινωνίας, γεγονός που υποδηλώνει σταδιακή μετατόπιση προς δραστηριότητες κρίσιμες για την ψηφιακή μετάβαση. Παράλληλα, ενισχύονται οι επενδύσεις σε υποδομές, δίκτυα, ενέργεια και διαχείριση περιβάλλοντος, γεγονός θετικό για την πράσινη μετάβαση. Ωστόσο, οι τάσεις αυτές είναι αρκετά πρόσφατες και εξελίσσονται αργά σε βάρος άλλων βασικών κλάδων, όπως οι δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες, η εκπαίδευση και η υγεία. Ως εκ τούτου, από τη μία, ο βασικός προσανατολισμός της εγχώριας οικονομίας δεν έχει μεταβληθεί ριζικά, δεδομένου ότι βασικός πυλώνας παραμένουν οι δραστηριότητες σχετικές με υπηρεσίες προς τον καταναλωτή και τον τουρισμό. Από την άλλη, η υποχώρηση δραστηριοτήτων σε κρίσιμους τομείς για την ανάπτυξη και την ευημερία εγείρει προβληματισμό ως προς την ανθεκτικότητα του νέου υποδείγματος.
- Στα χαρακτηριστικά της παραγωγικής δομής πρέπει να προστεθεί η σχετικά χαμηλή τεχνολογική ένταση των βασικών κλάδων και η χαμηλή ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις, παρά τη βελτίωση των τελευταίων ετών. Γενικά, διαπιστώνεται αργή μετάβαση προς ένα νέο τεχνοοικονομικό υπόδειγμα και την οικονομία της γνώσης, τάση που συσχετίζεται με το πολύ μικρό μέγεθος της μέσης τυπικής ελληνικής επιχείρησης, η οποία, σε μεγάλο βαθμό, παραμένει απομονωμένη και ανεξάρτητη. Η συμμετοχή σε δίκτυα και ομάδες-συστάδες στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο θα μπορούσε να συμβάλει σε ένα αντισταθμιστικό πλεονέκτημα έναντι των μεγαλύτερων επιχειρήσεων και σε μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

- Σε ό,τι αφορά τη χωρική διάρθρωση του παραγωγικού υποδείγματος βασικό χαρακτηριστικό είναι η έντονη ανισοκατανομή και η υπερσυγκέντρωση γύρω από την Αθήνα. Οι εξελίξεις των τελευταίων ετών καταδεικνύουν ενίσχυση της σχετικής θέσης των περιφερειών με μια σχετική πολυειδίκευση, όπως των μητροπόλεων, πρωτίστως της Αττικής και σε μικρότερο βαθμό της Κεντρικής Μακεδονίας. Οι τελευταίες αναδεικνύονται σε ακόμα πιο ισχυρούς πόλους της αξίας, της απασχόλησης, της γνώσης και της καινοτομίας. Αντίθετα, περιφέρειες των οποίων η οικονομία βασίζεται σε μικρό αριθμό δραστηριοτήτων και σε πρότυπα μονοειδίκευσης εμφανίζουν σχετική στασιμότητα ή απόκλιση.
- Συνολικά, η Ελλάδα πρέπει να επιταχύνει τις προσπάθειες μετάβασής της από ένα υπόδειγμα που στηρίζεται στην κατανάλωση, στις εισαγωγές, στις κατασκευές και στη δημοσιονομική σταθερότητα, σε ένα υπόδειγμα που θα στηρίζεται στις ποιοτικές παραγωγικές επενδύσεις, στη βιομηχανική και τεχνολογική αναβάθμιση και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Επίσης, η ελληνική οικονομία χρειάζεται μια στρατηγική ποιοτικής αναβάθμισης της εργασίας. Αυτή οφείλει να περιλαμβάνει ουσιαστικές αυξήσεις στους πραγματικούς μισθούς, ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων, επέκταση της κάλυψης από συλλογικές συμβάσεις, πολιτικές ενεργητικής απασχόλησης για τους μακροχρόνια ανέργους, ισχυρότερη ένταξη των γυναικών και των νέων, αναβάθμιση δεξιοτήτων, περιορισμό της υπερεργασίας και βελτίωση των συνθηκών εργασίας.
- Η προοπτική της ελληνικής οικονομίας θα κριθεί από το εάν η μεγέθυνση θα αποκτήσει παραγωγικό, κοινωνικό και γεωοικονομικό περιεχόμενο. Σε ένα διεθνές περιβάλλον όπου η παραγωγική επάρκεια, η τεχνολογική ικανότητα, η ενεργειακή ασφάλεια και η στρατηγική αυτονομία αποκτούν αυξανόμενη σημασία, η Ελλάδα δεν μπορεί να στηριχθεί σε ένα υπόδειγμα περιορισμένης παραγωγικής βάσης και υψηλής εισαγωγικής εξάρτησης. Η αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας πρέπει να συνδέσει τη μακροοικονομική σταθερότητα με την παραγωγική αναδιάρθρωση και την κοινωνική δικαιοσύνη. Μόνο έτσι η οικονομική μεγέθυνση μπορεί να μετατραπεί σε πραγματική σύγκλιση, κοινωνική ευημερία και ενίσχυση της γεωοικονομικής θέσης της Ελλάδας.